
Právní minimum pro archeology

Podzim 2011

Právo – základní pojmy

- **právo** - psané – právní předpisy+judikatura=rozsudky soudní moci
 - - nepsané – rozhodování orgánů státní moci a soudu nemá být nezákonné a v rozporu s dobrými
 - **právo** nemá smysl, pokud nedovedeno do kroků vedoucích k uskutečnění práv - struktura státní moci vytváří mechanismus práva, těžiště moc výkonná, soustava veřejné správy- realizace, **legislativa** - tvorba zákonů , předkladatelé ministerstva dle své působnosti
- evropské právo má přednost před právem členského státu**, je provázeno zásadou bezprostředního účinku, nepsané e.p. výroky Evropského soudního dvoru
- sekundární právo** komunitární - EK: nařízení - přímo závazná, směrnice - implementační doba do právního řádu členského státu, rozhodnutí - zavazující adresáta, změna dimenze národní v dimenzi komunitární u metod a postupů členského státu i v oblasti kulturního dědictví - ČR přijala úmluvy - charakter mezinárodních smluv = závazků

Právo - základní pojmy

- » **právní řád** – Ústava = jistota právního řádu, kvalita dána obsahem, soulad se základními lidskými právy, demokratická organizace moci
- » **zákon/předpis/norma** přebytek norem, ideologie ovlivňuje podobu právního řádu, je třeba návrat k právu a svobodám, čelit přemíře norem, přijímat pravidla pouze je-li to nezbytné, ukládanou povinnost pečlivě uvážit přiměřenost, proporcionálně porovnat s výsledkem, jakého bude dosaženo, výhrou je předpoklad dodržování pravidel, hierarchie norem
- » **platnost, účinnost** zveřejnění, účinnost - závěrečná část zák., doba mezi dnem platnosti a dnem účinností - legisvakanční lhůta
- » **právní úkon/akt nejčastější smlouva** – projev vůle směřující ke vzniku, změně nebo zániku práv a povinností, obou a vícestranný, musí být učiněn svobodně, vážně, srozumitelně, určitě, **rozhodnutí** – jednostranný právní akt, posouzení právního úkonu tak, aby byl v souladu s dobrými mravy, nebyl contra legem – protizákonný a in fraudem legis – obcházející zákon

Základní dělba státní moci

zákonodárná

příprava zákonů
ústřední státní správa
projednání a schválení
vláda - poslanecká
sněmovna, - senát
prezident

výkonná

ústřední orgány státní
správy, pověřené kraje, obce

soudní

soudy – ob. spec.
krajské, nejvyšší soud
nejvyšší správní soud
Ústavní soud

Právní pojmy

- » **právnícké osoby, fyzické osoby** – vznik právnických osob u obch. spol. zápisem, zánik výmazem z obch.rejstříku, obč. sdružení – registrace, stanovy, zřiz. listina, pr.osoba i stát, obce, jednotky územní samosprávy
- » **státní správa, samospráva** – vertikálně – decentralizace, subsidiarita, státní moc ve výkonu krajům a obcím, od 1.1.2003 nejsou správní úřady regionální okresní úřady
- » **legislativa** – vytváření, tvorba zákonů, legislativní plán prací www.vlada.cz, **legislativní pravidla** řídí se všichni
- » **program vlády, nařízení vlády** – prováděcí právní předpisy, vláda exkluzivní postavení, ministerstvo potřebuje zmocnění vlády většinou **usnesení vlády** – závazná pro ministry a vedoucí ústředních orgánů státní správy, hejtmanům krajů lze pouze doporučit

Legislativa

- » **novela = změna zákona...** přímá, např. novela památkového zákona její archeologické části v roce 2011 s platností od roku 2012, nepřímá pokud se pam. z. mění v souvislosti s přijetím novely jiného předpisů, např. o územním uspořádání a má dopad na orgány pam. péče
- » **lex specialis** – speciální zákon ruší obecný **lex generalis**
- » **lex superior** – pozdější zákon ruší předchozí
- » **právní principy** – obecné: neznalost zákona neomlouvá, norma vyšší právní síly ruší/deroguje normu nižší, je nežádoucí, nepřipustní, nepříhodné používat retroaktivitu, princip správního řádu – necht' je slyšena 2. strana, pacta sunt servanta, soudce nejde nad návrhy stran, výkonné orgány konají dle zákona

Právní principy a hierarchie právních norem

- » základní právní principy: rovné postavení všech i zákonodárce, seznatelnost práva, musí být zřejmé, co mohu a nemohu, základem práva jsou práva a svobody občanů, postaveny nejvýše, ústavní práva, v interpretačním procesu zákonů vyvažování hodnot, nikdy nesmí 1 hodnota rušit druhou (právo na ochranu osobnosti x právo na informace)
- » Ústava a ústavní zákony – snaží se o vyvážení moci horizontálně na 3 složky
- » zákonodárnou moc – normotvorbu mají kraje a obce v samostatné působnosti – nařízení krajů, samosprávu si mohou upravovat vlastními předpisy, obecně závaznými vyhláškami- zveřejnění na úředních deskách

Činnost: vlády - PS - Senátu - prezidenta

- » **Vláda** - řídí, kontroluje, koordinuje činnost ústředních orgánů státní správy, politiku realizuje na správních úřadech – ministerstvech formou příkazů, směrnic, např. usnesení vlády, rozděluje úkoly, člen vlády - ministr rozpracuje vnitřním předpisem na konkrétní úkoly
- » **PS** – návrhy zákonů projednává ve výborech, výbory doporučují, předkládají pozměňovací návrhy, poté na schůzi pléna ve trojím čtení (výjimkou 1 čtení), stanoviska k poslaneckým pozměňovacím návrhům
- » **Senát** – projedná, senátoři mají pozměňovací návrhy – zpět PS, nemají, pak plénum schválí a postoupí prezidentovi
- » **Prezident** – potvrdí nebo využije práva veta a vrátí zpět PS
- » **Zákon č. 309/1999 Sb.**, o Sbírce zákonů a o Sbírce mezinár. smluv

Základní právní rámec a hlavní zákony pro oblast kulturního dědictví v ČR

- » Č.1/1993 Sb., Ústava ČR ve znění pozdějších ústavních zákonů, zejména zákona č. 395/2001 Sb., který stanovuje v čl.10 aplikační přednost mezinárodních smluv před vnitřními předpisy, od 1.5.2004 komunitární právo bezprostředně závazné a má přednost pře všemi součástmi vnitrostátního práva, i před ústavním pořádkem
- » Součást ústavního pořádku **Listina základních práv a svobod**, vyhl. Usnesením předsednictva ČNR č. 2/1993
- » Č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
- » Č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
- » **Daňové zákony** o dani z příjmu, dani z nemovitostí, dani dědické, darovací a z převodu nemovitostí

Základní právní rámec a hlavní zákony pro oblast kulturního dědictví v ČR

- » **Č. 2/1969** Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČR (kompetenční zákon)
- » **Č. 218/2000** Sb., o rozpočtových pravidlech (rozpočtová pravidla, mimo jiné upraveno hospodaření organizačních složek státu a příspěvkových organizací – Hlava XIII)
- » **Č. 219/2000** Sb., o majetku ČR a o jejím vystupování v právních vztazích
- » **Č. 290/2002** Sb., o přechodu některých dalších věcí, práv a závazků ČR na kraje a obce
- » **Č. 347/97** – ústavní zákon o vytvoření vyšších územních samosprávných celků

Základní právní rámec a hlavní zákony pro oblast kulturního dědictví v ČR

- » **Č.129/2000 Sb.**, o krajích (krajské zřízení) – 14 krajů, Praha 10 obvodů, nakládá s majetkem zastupitelstvo, rada, hejtman, krajský úřad – správní orgán
- » **Č. 250/2000 Sb.**, o rozpočtových pravidlech územních samosprávných celků
- » **Č. 312/2002 Sb.**, o úřednicích územních samospr. celků
- » **Č. 243/2000 Sb.**, o rozpočtovém určení daní
- » **Č. 128/2000 Sb.**, o obcích (obecní zřízení) – každá obec území, občany, právo na samosprávu, v ČR 6 245 obcí

Základní právní rámec a hlavní zákony pro oblast kulturního dědictví v ČR

- » **č. 314/2002 Sb.**, o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností **OPÚ** – spadá do správního obvodu **ORP**, činnost výkonu státní správy pro vymezený obvod v prov. předpise, **ORP** – výkon státní správy uveden v prov. předpise, obecní nebo městské úřady, v sídlech bývalých okresních úřadů
- » **od 1.1.2006** zákon č. **500/2004 Sb.**, **správní řád**, předtím č. **71/1967 Sb.**, o správním řízení (správní řád),
- » **č. 143/1992 Sb.**, o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a některých dalších organizacích a orgánech
- » **Č. 262/2006 Sb.**, **zákoník práce**, účinnost od **1.1.2007**, předtím č. **65/1965 Sb.**, zákoník práce

Základní právní rámec a hlavní zákony pro oblast kulturního dědictví v ČR

- » **Č. 183/2006 Sb.**, o územním plánování a stavebním řádu, nahrazen zákon č. 50/1976 Sb.(stavební zákon)
- » **Č. 344/1992 Sb.**, o katastru nemovitostí (katastrální zákon)
- » **Č. 20/1987 Sb.**, o státní památkové péči (památkový zákon)
- » **Č. 122/2000 Sb.**, o ochraně sbírek muzejní povahy (muzejní zákon) ve znění zákona č. 186 a č. 483/2004 Sb.a č. 203/2006 Sb., o některých druzích podpory kultury
- » **Č. 71/1994 Sb.**, o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty ve znění zákona č. 122/2000 Sb. a č. 80/2004 Sb.
- » **Č. 283/1992 Sb.**, o Akademii věd ČR ve znění zákona č. 220/2000 Sb. a č. 342/2005 Sb.

Základní právní rámec a hlavní zákony pro oblast kulturního dědictví v ČR

- » **Č. 18/2004 S.**, o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států EU a o změně některých zákonů
- » **Č. 111/1998 Sb.**, o vysokých školách (vysokošk. zákon)
- » **Č. 130/2002 Sb.**, o podpoře výzkumu a vývoje ve znění zákona č. 41 a 215/2004, č. 342 a 413/2005, č. 81 a 227/2006 a č. 171/2007, navazují **nařízení vlády č. 267, 461, 462 z roku 2002** a **č. 28/2003**, kterým se mění nařízení č. 462/2002 Sb., o institucionální podpoře VaV, statut Rady pro výzkum a vývoj, Grantové agentury ČR
- » **od 1.1.2005** účinnost zákona **č. 499/2004 Sb.**, o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, dříve **č. 97/1974 Sb.**, o archivnictví

Základní právní rámec a hlavní zákony pro oblast kulturního dědictví v ČR

- » **Č. 257/2001 Sb.**, o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), **Vyhl. Č. 88/2002 Sb.**, kterou se provádí knihovní zákon
- » **Č. 121/2000 Sb.**, o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)
- » **Č. 106/1991 Sb.**, o neperiodických publikacích ve znění novely č. 281/1991 Sb.
- » **Č. 46/2000 Sb.**, o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku (tiskový zákon)

Základní právní rámec a hlavní zákony pro oblast kulturního dědictví v ČR

- » Č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny
- » Č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí
- » Zákon NRSR. č. 49/ 2002 Zb., o ochraně pamiatkového fondu
- » Úmluva o ochraně archeol. dědictví Evropy, č. 99/2000 Sb.m.s
- » Úmluva o ochraně architekt. dědictví Evropy, č. 73//2000 Sb.m.s.

Základní charakteristiky veřejné správy

- » **veřejný zájem** podniká-li se dílo za tím účelem, aby bylo vyhověno životním potřebám nějakého širšího celku, státního, územního, soc.
- » **samospráva** spravuje někdo jiný než stát, tj. veřejnoprávní korporace jako demokratická organizační forma péče o vhodné náležitosti dotčených občanů, nezávislá a pod státním dohledem, s místem
- » **státní správa** týká se všech občanů, je uspokojována prostřednictvím orgánů hrazených z prostředků vybraných z daní a rozdělených v rámci státního rozpočtu (SR) dle zákona o SR na každý rok zvláštní zákon

Charakteristika výkonu nové veřejné správy

- » **new public management** nová veřejná správa od pol. 90. let
- » každodenní veřejná služba
- » orientace na mechanismy tvorby politických rozhodnutí samosprávných celků z hlediska zájmů jejich občanů a zájmových skupin občanů
- » orientace na „horizontální“ vztahy samospr. celků k občanům, k sobě navzájem, k neziskovému sektoru apod.
www.tretipatro.cz - portál neziskového sektoru
- » vyznačuje se otevřeností, transparentností, každodenním stykem s občany a jejich kontrolou

Zákon č.122/2000 Sb.,o ochraně sbírek muzejní povahy v platném znění

- » **Změna zákonem č. 186/2004 Sb.** - § 11, odst. 6, § 13, odst. 2 a 3 – role celního úřadu
- » **Změna zákonem č. 483/2004 Sb. od 1.8.2004** - § 1, § 2, odst. 3-8, § 3, odst. 1, § 9 odst. 1, písm. f, § 10 zrušen odst. 6 a vložen nový § 10a Standardy a § 10b o povinnosti garantů, § 11, odst. 1, vložen nový § 15a o MK
- » **Přechodná ustanovení** – povinnosti garantů ve věci obsahu zřizovacích listin dle § 10b, odst. 1.písm.a) a b) splnit nejpozději do 31.1.2005
- » **Vyhláška č.275/2000 Sb.**, kterou se provádí muzejní zákon

Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

» Změna zákony č. 242/1992 Sb., č. 361/1999 Sb., č. 122/2000 Sb., č. 132/2000 Sb., č. 146/2001 Sb., č. 320/2002 Sb., č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace, č. 186/2004 Sb., č. 1/2005 Sb., č. 3/2005 Sb., 240/2005 Sb. Nález Ústavního soudu, č. 203/2006 Sb., č. 186/2006 Sb., č. 158/2007 Sb.

účel zákona, pojmy: kulturní památky-KP, národní kulturní památky-NKP, památkové rezervace-PR, památkové zóny-PZ, prohlášení a zrušení prohlášení věcí za KP, evidence KP a pam.území

Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

- » Péče o KP, povinnosti správních úřadů, právnických a fyzických osob, oznamovací povinnost vlastníka KP, právo státu na přednostní koupi KP, obnova KP - § 14, povolení k restaurování KP, uznávání odborné kvalifikace příslušníka jiného členského státu EU pro restaurování KP, opatření k zajištění péče o KP, příspěvek na zachování a obnovu KP, ochranné pásmo KP, přemístění KP, užívání KP pro vědecký výzkum nebo pro účely výstavní, KP ve vztahu k zahraničí,
- » **Archeologické výzkumy a nálezy § 21-24**
- » § 35-41 Opatření při porušení povinností - pokuty

Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

- » § 25 organizační uspořádání státní pam.péče (SPP)
- » § 26 ministerstvo kultury
- » § 27 památková inspekce
- » § 28, 28a - krajský úřad a jeho samostatná působnost
- » § 29 obecní úřad obce s rozšířenou působností
- » § 42 a působnosti krajského úřadu a ORP jsou výkonem přenesené působnosti
- » § 30 obec, § 31 komise SPP, konzervátor, zpravodaj
- » § 32 odborná organizace SPP – Národní památkový ústav – ústřední a územní odborná pracoviště NPÚ
- » § 34 oprávnění orgánů a odborné organizace SPP

Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

- » **Vyhláška č. 538/2002 Sb.**, kterou se mění vyhláška č. 66/1988 Sb., kterou se provádí památkový zákon ve znění vyhl. č. 139/1999 Sb.
- » MK ČR vydalo **vyhlášky č. 157/2002 Sb., 108/2003 Sb., 413/2004 Sb.**, o prohlášení území s historickým prostředím nebo vybraných krajinných celků nebo vybraných částí měst a obcí za **památkové zóny**
- » NKP a PR **prohlašuje vláda ČR nařízením vlády**, např. 29.9.2005 vláda schválila Návrh nařízení vlády o prohlášení horského hotelu a televizního vysílače Ještěd u Liberce a některých movitých KP za NKP – také soubor mov. a.n. z hradiště Mikulčice z období Velké Moravy, Kodex Vyšehradský, Pasionál abatyše Kunhuty a další KP